

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА КУМЫКСКОМ ЯЗЫКЕ

БУСУРМАНЛАНЫ РУГЪАНИ-ЯРЫКЪЛАНДЫРЫВ ГАЗЕТИ

№ 03 (116) Айда бир керен чыгъарыла / март 2009 г. / рабиу-ль-аввал 1430 г. Багъасы 15 манат

РЕДАКТОРНУ КОЛОНКАСЫ

Ассаламу алейкум, аявлу охувчуларыбыз, дин кърдашлар. Ватаныбызда кыставулла гьал кемимей, гюн сайын артып тербей. Шогъар да аслу себеп деп экстремизм булан террорчулукъ десек ялган болмас. Инг башлап булайлыкъ вагъ-гъабылар булан байлавлу десе къопдурув тюгюлдюр. Агъачлыкълагъа гетегенлени, гюнагъсыз адамланы оьлтюрюгенлени арасында ал заманларда бизинкилер аз эди буса, энни шоллагъа къошулагъан къумукъ уланлар кеп болуп бара. Бу аврув туврадан-тувруа Къумукъ тюзге де къабунгъан заманда тамазаларыбыз, алимлирибиз булан шондан «къолай» болувну ёлларын ахтармагъа герекдир, кърдашларыбызны шондан сакъламакъ учун гъаракатны артдырма герекдир. Бу себепден март айгъы номерибизде экстремизмге багъышлангъан макъалалар кеп чыкъгъаны. Къайгъылы масъалагъа байлавлу пикуру алышдырмагъа охувчуларыбызны да чакъырабыз.

Айтылгъан масъала савут булан чечилмежегин ругъанилер айтагъаны хыйлы бола буса да, кюйге къарагъанда, олагъа агъамият герек чакъы берилмейгенге ошай. Вагъгъабылагъа къраршы янгыз милиция дав этегени йимик гёрюне, тек шо даву натижалары макътанардай чы тюгюл ва, аслусу, шону ахыры да гёрюнмей. Башгъа ёлланы излмеге, тангламагъа заман гелгени кеп бола: башдан берли этилмеген буса да, гъали де геч тюгюлдюр. Гъакимият да озлеге къраршы чыгъагъанланы ёкъ этивден башлап, аста-аста сёз, насигъат «савутну» да къоллама сюегенин англатма кърар.

Шо саялдыр, заманда бир экстремизмге, террорчулукъга багъышлангъан жыйынлар оьтгерилегени. Бугюнлерде де Дагъыстан политехника университетде ДР-ни информациягъа, тыш байлавлукълагъа, милли аралыкъларга кърарыгъан министрликни сиптечилиги булан шоллай жыйын оьтгерилди. Айтылгъан министрликни къуллукъчусу К.Ханбабаев регионбузда тувулуногъан гъалны мекенли билегенин гёрсетди, экстремист агъымлар къайдан баш алагъанын, олагъа ким кемеке этегенин ачыкъ этди. Оланы алдын алывда инг башлап билим яйывно артыкъ агъамиятлыгъын да белгиледи. Шо гъакъда ерли имамларыбыз, алимлирибиз айтып авзун кзурутгъан. Не буса да, шо пикуругъа ёлбашчыларыбыз да гелгенге ошай. Амма исламны булгъамай нечик яйма гереге гъакъда тез арада разилешив болургъа инанма къыйын. Неге тюгюл, сёлешивлеге, жыйынлагъа сама да ругъани идарадан биревню де чакъырмай, оланы пикурусуна къуллукъасмай болгъан сонг не айтарсан?

Школарларда динден дарс бермеге гереге гъакъда айтылагъаны кеп бола, тек гъакимият шондан бек сакъ, сайки, биз светский улкеде яшайбыз. Олай буса, террорчулагъа да тилесин, биз светский пачалыкъбыз, оьлтюрювлеригизни къоюгъуз дагъы деп. Кюйге къарагъанда, гъукуматыбыз вагъгъабылардан да бек, озге бусурманлардан бек къркъа...

ИСЛАМ – террорчулукъга къраршы

Ислам дин не заманда да гелишли, чыдамлы болгъан ва озге маданиятлар булан да пайдалы къатнашывну юрютюп гелген. Амма гъалиги заманда экстремистлер, бу таза динни кългъан дюньягъа къраршы этмеге кърарп, дин аралыкъланы, ислам динни ичиндеги бирликни де буза.

Исламны атындан сёлеп, ону артына яшынып, Дагъыстанда ва савлай Темиркъазыкъ Кавказда террорчулукъ ишин юрютюп, гъалиги «мужагъитлер» не муратлагъа етишме сюе экен дагъы? Олар озлер билдиреген кюйде, «мужагъитлени» мурарды – бу якълардан Россия гъакимиятыкъны ёкъ этип, шариат къанунланы токъташдырмакъ. Бу муратлагъа етишмек учун олар «жигъадны» ёлун танлагъан. Жигъад имансызлагъа къраршы этиле, оланы арасына озлер булан рази тюгюл бусурманлар да гире, пачалыкъгъа ишлейгенлер де «мунапикълар». Адамсызлыкъ террорчулукълар гюнагъсызланы да оьлтюре, «шагъитлер» оз-озюн де оьлтюрелер ва бу бары да ишлени Къуран булан, сюнет булан къыйшып этебиз деп айтмагъа да кърарайлар.

Олар Къуранны бу аятын кеп эсгерелер (маънасы): «**О, инангъанлар! Ожакъгъыгъызгъа ювукъ капирлер булан дав этигиз, олагъа къраршылыкъ гёрсетигиз. Билигиз, Аллагъ ону ачувундан къркъагъанлар булан**» («Товба этив» деген сура, 123-нчю аят). «**...Бутпереслени къайда гёрсегиз, шонда оьлтюрюгюз...**» («Товба этив» деген сура, 5-нчи аят). «**О, Пайхаммар! имансызлар ва мунапикълар булан ябуш ва олагъа языкъсынма...**» («Товба этив» деген сура, 73-нчю аят) ва

Ас-Салам-фото

шоллай башгъалары. Шону булан бирче экстремистлер бу Къуран аятлагъа этилеген белгили ислам алимлини, динагълюлени, ругъанилени тапсирлерине къулакъасмай, озлени тапсирин берелер.

Масала, оьрде эсгерилген аятланы бусурман алимлир башгъа кюйде англата-тышдан къркъунчулукъ тувагъанда яда шону алдын алмакъ учун дав этмеге яратыла.

Къуранны каламына гёре дав этме герек, эгер паракхатлыкъны сакъламагъа дагъы чара кълмагъан буса, дав юрютювню къанунларын да къраршы кюйде сакълап. Эришивлюк болгъан сонг бусурманлар дав башламагъа болмай, озлеге чапгъын этилмей туруп. Бу гъал Къуранда булай англатыла (маънасы):

«**Олар даву токътатса, сиз де токъаттыгъыз, ... неге тюгюл Аллагъ-гече, Ол Рагъмулу!**» («Сыйыр» деген сура, 192-нчи аят). Иманы барлар дав этегенлер булан гелишмекни ёлун излеме тарыкъ, бола туруп даву къоюп, паракхатлыкъны ёлуна тюшме герек ва озлеге басгъын этгенде тюгюл эсе, дав башлама ярмай.

Башгъача айтгъанда, ислам дин янгыз озюн кърорув даву къабул эте. Къуран бусурманланы тарыкъсыз дав этивню къоймагъа чакъыра ва булай дей (маънасы): «**Аллагъны ёлуна, сизге дав этегенлер булан ябушгъуз, тек озуп гетмегиз-гертиден де, Аллагъ озуп гетегенлени сюймей!**» («Сыйыр» деген сура, 190-нчи аят).

» 4

Номерде:

4 ОХУВЧУ-ГАЗЕТ-ОХУВЧУ

Охувчулар булангъы байлавлукъ

5 ИЛМУ

Сафинатун нажат

6 ПАЙХАММАРНЫ ЯШАВУ

Нюрлю таварих

9 БИЛМЕ ГЕРЕК

Къуръангъа гёре яшама башлайыкъ

ЯНГИЛЫКЪЛАР

**Башгъа диндегилеге
де кѣмек этиле**

Магъачкъала шагъарны баш жума межитини имамы Магъамматрасул гъажи Саадуев жумагюнню ваъзасындан сонг уланыны савлугъу саялы акъча тилей гелген хачперес къатынгъа кѣмек деп, жыйылгъан бусурманлагъа тилеген болгъан.

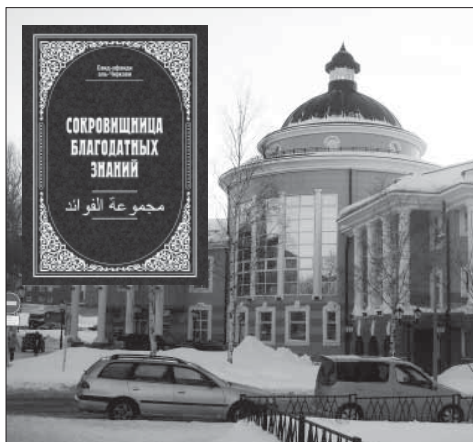
– Бу къатын бизин шагъард бусурманлар булан хоншулукъда яшай ва мени эсиме гелеген кюйде, шогъар кѣмек этсек, бек яхшы болур. Секет акъчадан огъар бир зат да берип болмайбыз, неге туюл шо янгуз бусурманлагъа гѣрсетилген, тек садагъа этмеге ихтиярыбыз бар ва шо саялы Аллагъдан уллу зувап да болур,– деди имам озъюню сѣйлевюнде.

Этилген кѣмек саялы амалсыз бу къатынгиши гѣзьяшларындан таба баракалла-сын билдире. «Асгерде къуллукъ этегенде уланын хатарбалагъа тарыгъан эди,– дей бу къатын.– Цемент дорбалар ташып, ол аркъа сюегин авуртдура. Кѣмек учун Яратгъаныбыз мени сизге бакъдыргъан. Неге туюл, бизин барыбызны да бир Аллагъ яратгъан, шо саялы бир-бирибизге кѣмек этмеге де тарыкъбыз. Мен бир де биревге де тилемеген эдим, амма гъали магъа кѣмек этмеге янгуз сиз болажакъсыз деп анладым ва шо саялы межитге де гелдим, неге туюл бусурман адамлар йымышакъ юрекли ва рагъмулу экенни билемен. Юрегим сизге багъып тартды. Яратгъаныбызгъа Дагъвстанда яшайгъаным саялы шююр этемен».

Бу къатын башлап килисагъа баргъан, тек онда адамлар аз болагъан саялы, ерли кешиш огъар 2 минг манатдан артыкъ берип болмагъан. Амма бу акъча азлыкъ этегенге, ол бусурманлардан кѣмек излеме токъташа. Артда белгили болгъан кюйде, жума намаздан сонг бу къатынгъа садагъа гъисапда 24 минг 388 манат тюшген.

**Ханты-Мансийскидеги
бусурманлагъа савгъат**

Ханты-Мансийскиде яшайгъан дагъыстанлылар бу якъны тахшагъары Юградагъы межитге мавлет айны

гъюрметине Дагъыстан бусурманланы ругъаниси чыгъаргъан 300 китап савгъат этген.

«Булай савгъатгъа биз бек уллу баракала билдиребиз,– дей Ханты-Мансийски межитни имамы Рустам Аминов.– Темиркъазыкъ якъгъа мунча китап гелтирмек тынч иш туюлюн бек яхшы англайбыз ва бу ишни этгенлеге гъюрмет ва абур тийишли экенни де билебиз».

Имамны сѣзлерине гѣре, мунда яшайгъан бусурманлагъа гелтирилген китаплар кѣп пайда этежек, неге туюл шоланы кѣмеги булан вагъгъабыланы юзюн ачма тынч болажакъ.

Савгъат этилген китаплар бу якъларда яшайгъан бусурманлагъа ювукъ арада оьлешинме герек.

**Гюнбаттар ислам
экономиканы къабул
этмеге гъазир**

Ислам финанслар Уолл-стрит системаны, яни адатлы капиталист финансларгъа алышдырма герек, неге туюл гъалиги бу къайда терен кѣтюрлюкге

батгъан ва сав дюнъягъа яйылып бара.

Шо гъакъда Джакартада оьтгерилген бешинчи бютюдюнья ислам экономический жыйында айтыла болгъан. Жыйында ортакъчылыкъ этген Малазияны премьер-министри Абдулла Бадави айгъан кюйде, гъалиги финанслар кѣтюрлюкню аслу себеби савдюгерчилени сутурлугъу болгъан, натихада экономический гъал сав дюнъда бузукълашгъан. Ислам экономика кюрчюленген финанслар къайдалар Уолл-стритни экономикасындан (гъали кѣтюр болгъан) къатты ва гележеги бар кюйде сакълангъан.

Бешинчи бютюдюнья ислам экономический бу жыйын дюнъяда тувулунгъан гъалгъа багъышлангъан болгъан ва шону булан бирче кѣтюрлюкден чыгъывда ислам финанслар къайдалар не йимик иш этип болажакъгы да арагъа салынып ойлашылгъан. бу жыйында 38 улкеден 1550 адам ортакъчылыкъ этген, оланы арасында гъукуматланы ва пачалыкъланы башчылары, компанияланы ѳлбашчылары, бусурман алимлери болгъан.

Натиха чыгъартагъан чакъырывда айтылагъан кюйде, дюнъягъа къопгъан экономический кѣтюрлюкден чыкъмакъ учун бары да улкелер ортакъ кюйде чалышма тарыкъ. Ёлугъувну ортакъчылары ойлашагъангъа гѣре, гъукуматлар оьзбашына чалышагъан далапчылар булан тыгъыс кюйде къыйматламагъа тийишли.

Абдулла Бадави ойлашагъан кюйде, бусурман пачалыкълар юрт хозяйствогъа ва ашамлыкъ промышленностгъа болгъан чакъы кѣп маялар бакъдырса яхшы, шо кѣтюрлюкден чыгъывну лап яхшы ёлу да дюр.

Индонезияны президенти Сусико Бамбанг Юдохойоно бусурман пачалыкълары

гъа кѣмек этип болажакъ ислам экономический фонд къурмагъа чакъыргъан. Ону сѣзлерине гѣре, булай фонд бусурман пачалыкъланы экономикасына тарыкълы заманларда шайлы кѣмек этип болур. Президентни ёравуна гѣре, бу фонд ингбашлап оьсюп гелеген бусурман пачалыкъларгъа акъча булан кѣмек эте туражакъ, неге туюл оланы экономикасы бютюдюнья кѣтюрлюкден лап кѣп харалангъан.

Гюнбаттар улкелер ислам финанслар къайдаланы къабул этмеге гъагъазир, шо саялы бусурман банклар бу улкелерде ишин ачыкълашдырма пропаганда этмеге де тарыкъ деп билдире индонезиялы ѳлбашчы.

Бир-бир ахтарывчулар гъисап этеген кюйде, бусурман финанслар бу халкъара кѣтюрлюкде айтардай зарал гѣрмеген. Неге десе, кѣтюрлюкню себеби болгъан США-дагъы ипотечный кредит къайда тозулуп, кѣтюрлюк башланывдан, ислам къайда кѣп арекде, асламчылыкъны гери урагъан саялы.

Гечеги клуб

Киевде жагъиллер кеп чегеген «Мекка» деген гечеги клубну атына ерли бусурманлар къаршы чыгъып, эни о атын алышдырып, «No name» деп айтылажакъ. Украинаны тахшагъарыны башчысыны орунбасары Сергей Рудык билдиреген кюйде, шагъар гъакимият «бусурманланы рази туюлюн гъисапгъа алып», клубну атын алышдырмакъны талап этген. Гъали бу клубда алдагъы аты тайдырылып, янгуы илинежек.

Киевни бусурманлары ерли законлагъа асасланып, «Мекка» деген аты булангъы гечеги клуб ислам динни юртегенле-ни менлигине тие ва дин аралыкъларда оьчлюкню тувдурма бола деп шо атны тайдырма герекни билдирген.

«Къайдагъы тарыкъсыз ерлеге бусурманланы сыйлы шагъарыны атын бермек-янгуз Украинаны туюл, дюнъядагъы бары да бусурманларыны менлигине тиеген бола. Шо саялы, кеп чегеген ерлер дин булан аралыгъы бар атланы дагъы къоймасын деп, талап этебиз»,– деп бусурманланы чакъырывунда айтыла.

Бусурманлар сыйлы шагъарыны гъакъында маълумат да бере ва ислам дин шолай гечеги клубларда яйылагъан пасатлыкъланы гери урагъан дин экенин эсине сала. «Клубларда ички ичле, наркотиклер къоллана, ялангъач айланывлар бола, багъыйсыз ишлер этиле–шолар барысы да ислам дин ягъан маданиятгъа туврадентура къаршы чыгъа»,– дей украинли бусурманлар.

**Иман Абу Ханифаны
йылы**

Таджикистанда имам Абу Ханифа тувгъанлды 1310 йыл битегенликге багъышланып конференция оьтгерилген. Бу жыйында Таджикистанны Президентини вакиллери, министерликлени ва оьзге идараланы къуллукчулары, динагълюлер, ишчи халкъ ортакъчылыкъ этди.

Гетген йыл Таджикистанны Президенти Эмамоли Рахмонуну 2009-нчу йыл бу республикада «Машгъур имам Азамны» йылы болажакъ деп буйругъу чыкъгъан болгъан. Ислам диндеги дѳрт мазгъапланы бириси–ханапи мазгъапланы кюрчюсюн салгъан Абу Ханифаны бу якъларда бек абурлай ва гъюрмет эте, таджиклер барысы да дегенлей бу мазгъагъа гѣре юрой.

Пайхаммарыбыз ﷺ:

«Мени гъакъымда хабарлагъыз», – деп айта болгъан

Ерли гъакимият гъисап этеген кюйде, Абу Ханифаны варислигин билмек, халкъгъа динни терен англамагъа ва терихин яхшы билмеге имканлыкъ бережек.

Ажайып гелишлик

Норвегиядагъы ва Швециядагъы полицияда ишлейген бусурман къатынгишилер хиджаб байлап ишлейлер. Бу улкелерде шолай ажайып гелишив бар. Амма хоншудагъы Данияда ислам динни юртеген тиштайпалар полицияда ишлей буса, явлукъ байлама ихтиярлы туюл. Шо гъакъда Данияны Милли полициясыны Лен Франк дейген комиссары билдирген.

«Гъалиги законлагъа гѣре, къатынгиши полициячылар аслу формасы булан бирче явлукъ байламагъа болмай,– деп билдирген ол.– Шо кюйде эргишилер де пелсер, чалмалар, динин билдиреген оьзге гийимни къуллугъуну вакътисинде гиймеге, юртмеге болмай».

Даниялы полициячылары Союзуну председатели Петер Ибсен де, хиджаб байлап булангъы гери урувну тюз гѣре.

Шону булан бирче, Швецияны ва Норвегияны полициясы бу масъалагъа бютюдюлей башгъача янаша. Швеция улкелердеги полицияда, асгерде, гюмрюкде ишлейген бусурман къатынгишилеге хиджаб байлама ихтияр берилгени бир нече йыл бола. Бу къатынгишилеге янгуз бир талап салына–явлукъну туюсу ва къайда-сы аслу формагъа къыйышывлу болмагъа тарыкъ.

Артдагъы гюнлерде белгили болгъан кюйде, Норвегияны полициясы да оьзлерде ишлейген бусурман къатынгишилеге хиджаб байлама ихтияр берген. Бу янгу къайданы гийиривде полициягъа тюрлю-тюрлю миллетли ва башгъа-башгъа тиллени юртегенлени къуршама болагъанлыкъ себеб болгъан.

Шолайлыкъда, скандинав улкелени арасында янгуз бир Дания бусурман тиштайпаланы гийиминден масъала эте ва олагъа ишинде дини талап этеген къайданы юртмеге ихтияр бермеи тура.

Шолайлыкъда, скандинав улкелени арасында янгуз бир Дания бусурман тиштайпаланы гийиминден масъала эте ва олагъа ишинде дини талап этеген къайданы юртмеге ихтияр бермеи тура.

www.islamdag.ru деген сайтдан алынгъан

ОХУВЧУ-ГАЗЕТ-ОХУВЧУ

Охувчулар булангъы байлавлукъ

Редакциягъа охувчуларыбызны аз-кѣп буса да, кагъызлары геле бола. Озокъда, шо бизге алив тие, неге тююл, охувчулары ойлары, пикрулары булан таныш болабыз, кемчиликерибизни билебиз, сонг да ишибиз негъакъ гетмейгенни гѣребиз. Бу кепдеги къатнав эки де янгъа пайдалыдыр деп эсибизге геле. Кагъыз язмагъа суймейгенлер яда янгыз соравлар булан дазуланагъанлар СМС-лер ийбере. Аллагъ буюрса, бу бетни бере турма хыялыбыз бар, озокъда, кагъызлар гелсе.

Охувчуларыбызгъа алданокъ бир масъаланы да гъакъында айтма сюер эдик. Бир-бир охувчуларыбыз (къарабудагъ-гентли Гусен Гусейнов, магъачкъалалы Абдулкерим гъажи) Къуръан китапны къумукъчагъы таржумасын, «Ажам муаллим» деген ва озъге бир-бир китапланы озълеге ийбермекни тилейлер. Инг башлап айтмагъа герек, редакцияда шолар ва озъге китаплар болмай, оланы хас ислам тюкенлерде сатып алмагъа бола. Амма шонда да кѣбюсю гезикде бизин тилде чыгъагъан китаплар узакъ къалмай сатылып бите (тиражы азмы, озъге башгъа себепденми билмейбиз). Шо саялы бу ажайып агъамиятлы масъалада бизин кѣмегибиз кѣп болмас деп айтма ярай. Заманда бир чыгъагъан янгы китапланы гъакъында ва оланы къайдан алмагъа болагъанны язажакъгъа инандырма болабыз.

Айрокъда агъамиятлы, билмеге герекли, тергевню тартагъан китапланы «Ассалам» газетибизде берегенибизни гѣресиздир, охуйсуздур. Китаплар етишмейген саялы бу къайданы да къоллап, пайда болургъа умут бар.

«Ассаламны» тезден берлиги охувчусу Бабаюрт райондагъы Герменчик деген юрда яшайгъан Гъасан Исмаилов газетни къуллукъчуларына алгъышлардан сонг булай яза. «Газетни бетлеринде кѣп-кѣп яхшы адамланы гъакъында, иман, исламдан да кѣп затланы охуйбуз. Сонг да алимлини, влиени гъакъында языла. Шо бек герекли иш, Аллагъ рази болсун. Амма бизин юртлу Хидирлезев Арсанукъа амай шайхны гъакъында язагъан гъеч бирев де ёкъ. Бу шайх халкъны арасында тарикъатчыланы арасында не ёлда юрюгени, не затны яратгъаны, нени гери ургъаны белгисиз. Юрда ону гъакъында билеген тамазалар да къалмагъан. Бу шайхны мюрюютлери Дагъыстанны къыбласындан Мычыгыш бойлагъа ерли болгъанын чы билебиз. Амма бу адамны гъакъында мекенли язагъан адам ёкъ. Ону гъакъында билеген алимлери бар буса, язгъанны сюер эдик».

Гертиден де, Арсанукъа шайхны гъакъында билегенибиз ёкъ, тек шо гъакъда билегенлер бармы деп, ахтарып къарамакъ бизин борчубуз ва нени буса да

ГЪАМИС

Билимге талпынагъан адам билимли болажакъ, билген сонг, гюнагъ этмеге къоркъажакъ

билсек охувчуларыбызгъа да шоссагъат билдирербиз.

Кагъызыны артында Гъ.Исмаилов бир-нече сорав да бере. Шоланы 8-нчи бетде ерлешдирип, жавап бермеге къарарбыз, Аллагъ буюрса.

Хасавюртлу Къалсын Керимов да газетни редакциясына исси сѣзлер багъышлап, бир-нече соравун бере. Шоланы да ахырынчы бетде берип, жавап бермеге къарарбыз, Аллагъ буюрса. Ондан къайры дин учун юреги авуртагъан бу адам намаз жувунагъанда охулагъан дуаланы къумукъчасы язып ийберген, тек о гъакъда «Сафинатун нажат» деген бѣлюкде бергенибиз саялы, дагы такрарлап турмадыкъ.

Каспийск шагъарда яшайгъан Паражитдин Бекболатов язгъан назмуларын ийберген. Тѣбенде шоланы бермеге алив гѣрдюк.

Пайхаммаргъа бизден салам айтыгъыз

Дин къардаш уллу насип тююлмю, Гъаж да къылып, гъажны гѣрмек гѣз булан? О ерлени аливлюгюн гѣргенлер Айтма болмай сорав этсенг сѣз булан.

Пайхаммарлар тувуп оьсген ерлени Барып гѣрмек гѣзлер булан тамаша. Къарай туруп аливлюклер кѣбюне Баргъанланы эки гѣзю къамаша.

Ессим Аллагъ, нече де алив къурулгъан Кааба уьюн, Макка шагъар, Мадина.

Пайхаммаргъа гъашыкъ болуп, сагъынып, Суймекликден гѣз яшларым агъыла.

Гъаж къылма барагъанлар, тилеймен Пайхаммаргъа бизден салам айтыгъыз. Кааба уьйню етти керен айланып, Эсен-аман гъаж да къылып къайтыгъыз.

Пайхаммар сав, Пайхаммар оьлмеген. Пайхаммаргъа ёкъ деп айтма боламы? Пайхаммарым оьлген буса, Каабаны Дѣрт де яны адамлардан толамы?

Пайхаммаргъа гъашыкъ болуп тююлмю, Гъажны къылмакъ, салаватлар охумакъ. Пайхаммарны аякълары юрюген Аявлусан Арабстан топуракъ.

Оьбер эдим Пайхаммарны аягъын, Юрюп оьтген ёл бойдагъы чангланы, Ичген сайын, ич деп айтып ичирте Земзем сувунг бир ажайып бал дагы!

Пайхаммарым бил ялгъан сѣз айтмагъан

Бек рагъмулу, уллу рагъмулу Аллагъ Рагъмуланы бизге бере кѣп сююп. Оьзюню нюрюнден Пайхаммарны яратып, Ол нюр булан хабарлагъан, болмагъанны къююп.

Ол нюр геле бу дюнъягъа Пайхаммар булан. Рагъмулардан толуп къала Ер юзю. Пайхаммаргъа гъашыкъ болуп адамлар Айырма болмай болгъанлар гѣзю.

Пайхаммаргъа къурдаш болуп Жабрайыл, Рагъмуланы ташый, айта Аллагъдан.

Пайхаммарны ёлу булан юрюген Къутулмагъа бола гъар бир балагъдан.

Бир ялгъан сѣз Пайхаммарым айтмагъан. Масхаралар эте бола геп-герти. Бир къарт къатын Пайхаммарны янына Бир гюн гелип булай бир сорав этди:

Гъей, Аллагъ Расулу, дей бу къатын! Мен женнетде боламанмы?– билдир дей. Пайхаммар да къартлар болмай женнетде, Къарт кююнде женнетден пай ёкъ сагъа дей.

Женнет ёкъ деп, йылап къоя бу къатын. Пашман бола, къоркъув геле, къартыллай. Пайхаммарым отуз уьч йыл оьмюрге Сен жагъиллей гирерсен женнетге дей.

Масхараны англап, билип бу къатын Пашманлыгъы тая, зорба сююне. Бу ердеги болуп къалгъан рагъмугъа Бийий туруп, йырлай гете уьюне.

ТАПШУРМАЛЫ ХАБАР

Бырингъы заманларда бир пачаны бек гъакъыллы вазири болгъан. Гъар ерде де ону къырындан таймайгъан саялы, вазири пачагъа лап ювукъ адамлардан санала болгъан. Пачагъа не йимик яманлыкъ болса, ону гѣнгюн алмакъ учун, вазири: «Балики, шо яхшылыкъгъадыр»,– деп айта болгъан. Бир гезик пача бармагъын яман авуртдуруп, бармакъсыз къала. Шогъар да вазири гъаманда йимик: «Балики, шо яхшылыкъгъадыр»,– деген. Амма бу гезик пача, бу сѣзлеге бек ачувланып: «Не яхшылыкъ болсун мунда?»– деп, вазири зиндангъа салдырта. Гъал бу кюйде алышынгъангъа да чул бермей, вазири шогъар да: «Балики, шо яхшылыкъгъадыр»,– деп, маслагъат

эте. Шондан сонг вазири кѣп заман туснакъда къала.

Арадан заман гетип, гюнлени бирисинде пача, гъавгъа чыгъып, къаравулчулардан йыракъгъа гетгенин де гъис этмей къала. Шолайлыкъда ол, йыракълагъа чыгъып, бутгъа сужда къылагъан бутперслени топуракъларына чыгъа. Пачаны гѣрюп, олар сужда къылагъан бутгъа муну къурбан этмеге сюе, тек бир бармагъы ёкъ саялы, зияны бар экенге оьлтюрмей къоялар.

Пайда да, зарал да гелтирмейген ташны алдында пачаны сойдурмагъа Аллагъ буюрмагъан сонг, ол шат кюйде къаласына къайтгъанда, инг башлап вазири тус-

накъдан азат этмеге буvara. Ёлукъгъанда, пача вазирге оьзю гечмекни тилей, неге тююл бармакъны тас этгенине маънасын янгыз гъали англамагъа башлагъан ва шо гъакъда Аллагъгъа арты битмеген шюкюрлюк этмеге уруна.

Вазирине пача: «Сени зиндангъа салдыргъанда, сен, балики, шо яхшылыкъгъадыр, деген эдинг. О сѣзлерде не гъакъыл яшырылгъан эди?»– деп сорай. Шо заман вазири булай англатыв бере. Эгер ону туснакъгъа салмагъан эди буса, гъавда ол пача булан болар эди ва бутперслер къурбан гъисапда ону сояр эди.

Шо саялы Аллагъ этеген бары да зат яхшылыкъгъа.

ИЛМУ

Абусуфьян АКАЕВ

Башы алдагы номерлерде

Гъажны да, умраны да баяны

Ай дин къардаш! Гишиге гъаж да, умра да борч болмакъны алты шарты бардыр: бусурман болмакъ – бир; гъакъылбалыкъ болмакъ – эки; авлия болмамакъ – уьч; къул болмай болмакъ – дёрт; мал ягъындан гючю етишеген болмакъ – беш; ёлу къоркъувлу болмамакъ – алты.

Гъажны харжы гишини борчундан да, гъажгъа барып гелмакъны арасында уьй-агълюсюню гъажатындан да артыкъ бол-маса, гъаж борч тюгюлдюр. Бир гишини уьстюнде гъаж къалып оьлсе, таракасын-дан гъаж къылдырмакъ борчдур.

ГЪАЖНЫ рукнулары бешдир: игърам байламакъ – бир; Арапатавда токътамакъ – эки; тавап этмакъ – уьч; Сафа, Марва деген эки ерни арасында геземакъ – дёрт; башындан уьч тюкню буса да юлюмакъ – беш.

УМРАНЫ рукнулары дёртдюр. Алар да – гъажны рукнуларыны Арапада токъта-макъдан гъайрыларыдыр.

Гъажны да, умраны да башгъа-башгъа этсе де ярай. Экиине де нийят этип, игърам да байлап, сонг гъажны рукнула-рын этип къойса, экиине де бирден гъасил болуп да къала. Амма, шоллай этген гишиге бир мал соймакъ борчдур.

Гъажны, рукнуларындан гъайры, борч затлары дёртдюр: гече ортадан сонг, аз заман буса да, Муздалифа деген ерде токътамакъ – бир;

къурбан гюнден сонггъу гечелерде Минада токътамакъ – эки; гюндюзлеринде уьч ерге еттишер таш атмакъ – уьч;

Маккадан къайтып чыгъагъанда, бир-дагы керен тавап этмакъ – дёрт.

Гъажгъа игърам байламакъ – яда шав-валда, яда зулкъаидада, яда зулгъижжаны аввалгы онунда болмагъа герекдир.

Игърам байламагъа турагъанда атив ийис этмакъ – сюннетдир. Игърам учун да, Маккагъа гирмакъ учун да, Муздалифада токътамакъ учун да, Арапагъа чыкъмакъ учун да, ташлар ат-макъ учун да кирин-макъ да – сюннетдир. Къатунгиши игърам учун къолларын къызылгъа боямакъ да – сюннетдир.

Игърам байлагъан гиши: *«Лаббайка Аллагъумма лаббайк, лаббайка ла шарик-ла ла лаббайк инналгъамда ва ниъмата лака вал-мулк ла шарика лак»*, – деп айта турмакъ да – сюн-нетдир. Айтып тамам болгъан сонг, пайгъамбаргъа сала-ват да салып, дуа этер.

Аввал Каъба уьйню гёргенде: *«Аллагъумма зид гъазал-байта таш-рифан ва таъзиман ва тақриман ва маъабатан ва ризман шаррафагъу ва аззамагъу мимман гъажжагъу ав иъта-марагъу ташрифан ва тақриман ва таъзиман ва бирран Аллагъумма анта саламу ва минка ссаламу фагъаййна раббана би-ссалам»*, – деп айтмакъ да яхшыдыр.

ТАВАПНЫ борч затлары бешдир: авратын яшырмакъ – бир; намазы ёкълукъдан да, нажасдан да таза болмакъ – эки; Каъба уьй сол ягъында болмакъ – уьч; Гъажарул асваддан башламакъ – дёрт; етти керен айланмакъ – беш. Тавапны аввалында болду, ахырында

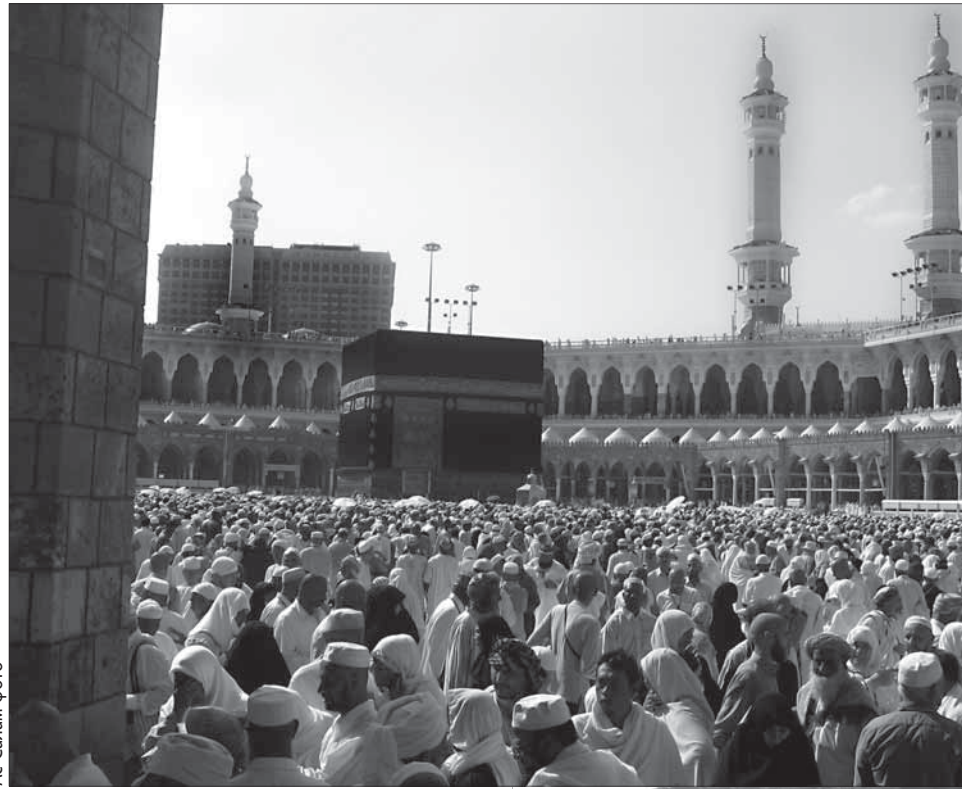
болду, Гъажарул асвадгъа къолун тийдир-макъ да, аны оьпмакъ да, огъар мангалай-ын салмакъ да, тавапдан сонг эки ракаат намаз къылмакъ да – сюннетдир.

Тавапны аввалында: *«Бисмиллагъы валлагъу акбар Алла-гъумма иманан бика ва тасдикъан бикитабика ва вафагъан биъагъдика ва-ттибагъан ли суннати набиййика Мугъаммадин сал-лаллагъу алайгъи ва саллам»*, – деп айтмакъ да сюннетдир.

Тюеге беш йыл битмакъ, туваргъа да, эчкиге де эки йыл битмакъ, къойгъа бир йыл битмакъ шартдыр. Тие де, тувар да – етти гишиден соймагъа ярайдыр. Эчки де, къой да – бир гишиден союладыр. Къурбанлыкъда алты шарт бардыр: кёп арыкъ болмамакъ – бир; авлия болмамакъ – эки; аз буса да, къулагъындан зат гесилип ташлангъан болмамакъ – уьч; акъсакъ болмамакъ – дёрт;

ГЪАЖНЫ
Ачувун басыл-
тып болагъан адам
Аллагъдан уллу
кюйде савгъатла-
нажакъ

Сафинатун нажат

Ас-Салам-фото

Тавапда болду, Сафа, Марваны ара-сында болду, чепкенни ортасын онг къол-тугъуна тутуп, эки де ягъын сол инбашына атмакъ да – сюннетдир.

Сафа, Марваны арасында юрюмакъны уьч шарты бардыр:

Сафада башламакъ – бир;
етти керен юрюмакъ – эки;
тавапдан сонг болмакъ – уьч.

Игърам байлагъан гишиге алты зат гъа-рамдыр:

башын яшырмакъ – бир;
тигилген опуракъны гиймакъ – эки;
яда чархына, яда опурагына атив ийисли затны тийдир-макъ – уьч;
тюгюн болду, тырнагъын болду, тай-дырмакъ – дёрт (тайдырса, бир мал сой-макъ – борчдур);

къатунгишиге ювукълукъ этмакъ – беш (этсе, бир тие соймагъа герекдир); ав этмакъ – алты (этсе, авгъа къарап, лайыкълы бир къодусу боладыр).

Амма къатунгишиге бетинден озге ерин яшырмакъ гъарам тюгюлдюр, тигил-ген опуракъны гиймакъ да гъарам тюгюл-дюр.

Замзамдан ичмакъ да, гъаж тамам бол-гъан сонг пайгъамбар саллаллагъу Таала алайгъи ва салламны къабурна зиярат этмеге Мадинагъа бармакъ да – сюннет-дир.

Къурбан соймакъны баяны

Ай дин къардаш! Къурбан соймакъ, сюннет болса да, гючлю сюннетдир. Къурбангъа ярайгъан гъайванлар дёртдюр: тие – бир, атдан гъайры тувар тайпа – эки, къой – уьч, эчки – дёрт.

салмакъ – эки, къыблагъа бакъмакъ – уьч, такбир салмакъ – дёрт, «къабул болсун» деп дуа этмакъ – беш.

Яшдан акъикъа соймакъны баяны

Ай дин къардаш! Яшдан акъикъа сой-макъ – сюннетдир. Эркек яшдан экине соймакъ бек яхшыдыр. Ол акъикъа да, къурбанлыкъ йимик, айиплерден таза мал болмагъа герекдир.

Аны сюннетлери де алтыдыр: биширип, садакъа этмакъ – бир;

Ас-Салам-фото

бир гёзю болса да, сокъур болмамакъ – беш;

аврувлу болмамакъ, къычыв болма-макъ – алты.

Мююзю ёкъ болмакъ да, къулагъы яры-лып болмакъ да зарар бермейдир.

Озьонден къурбан союлагъан гиши къурбан айны аввалгы он гюнюнде – тюгюн болду, тырнагъын болду – тайдыр-май турмакъ сюннетдир. Къурбанлыкъны озью соймакъ да сюннетдир. Къурбан соймакъны вакъты – гюн чыкъгъан сонг, къурбан намаз да къылып чыгъар чакъы вакъты гетмакъдан башлап, дёртюнчю гюн, гюн батмакъгъа ердидир. Къурбанлыкъны соягъан заманда нийят этмакъ шартдыр. Нийяты: «Шу мени къурбанлыкъгымдыр» – деп этер. Къурбанлыкъны геч затын сатмагъа ярамайдыр. Нечакъы аз затны буса да, этинден чийли садакъа этмакъ да борчдур.

Къурбан соймакъны сюннетлери беш-дир: бисмиллагъ салмакъ – бир, салават

соегин сындырмамакъ – эки; яш тувмакъдан сонг, еттинчи гюн сой-макъ – уьч;

шол еттинчиси гюн яшгъа ат къоймакъ – дёрт;

яшны башын юлюмакъ – беш;

юлюнген тюкню авурлугъунда, яда алтун, яда гююш садакъа этмакъ – алты.

Эркек яшны болду, къыз яшны болду, сюннет этмакъ – сюннетдир. Амма яш чакъда сюннет болса да, гъакъылбалыкъ болгъан сонг, парз болуп къаладыр.

Эркек яшныкиден кертикни яшырагъ-ан чакъы ярини гесер. Къыз яшныкиден авратыны оьр ягъындагы эт гесекден бир азны гесер.

Ай дин къардаш! Гъалиги ерли илмул-фикъгидан бек тарыкълы ерлерин яздыкъ; гъалиден сонг гъар ерден бир-эки тарыкълы затланы язажакъбыз, иншаъ Аллагъу Таала.

Гъазирлеген Гь. ОРАЗАЕВ
(Давами гелеген номерде)

ПАЙГАММАРНЫ ЯШАВУ

Маггамат КЪАЗАНБИЕВ

Башы алдагы номерлерде

Пайгамбар алайгы
ссаламны оьлмеги – вафаты

Пайгамбар шо гъждан къайтып кеп узакъ къалмай авруду. Бир гюн бироз къолай болуп, эки адамгъа таянып, мажийидге⁵⁰ барды. Абубакарны имам этип, намаз къылдылар. Намаздан сонг, минбарны⁵¹ тюр канзисинде олтуруп, жамаатгъа айтды: «Ай жамаат! Билигиз, оьлюм – гъакъдыр, андан бир гиши гъеч къутулмажакъ: оьлгенден сонг Къыяматгюн гележек, ол гюнде гъар инсан оьзюню тийишли жазасын гережек. Гъар кимни мени уьстюмде гъакъкъы бар буса, я менден аз болуп да зарал тийген буса, мени шу ерде тазаласын, я гечсин, я къысас алсын, мени Аллагъны алдына гишини гъакъкъы булан йибермесин», – деди.

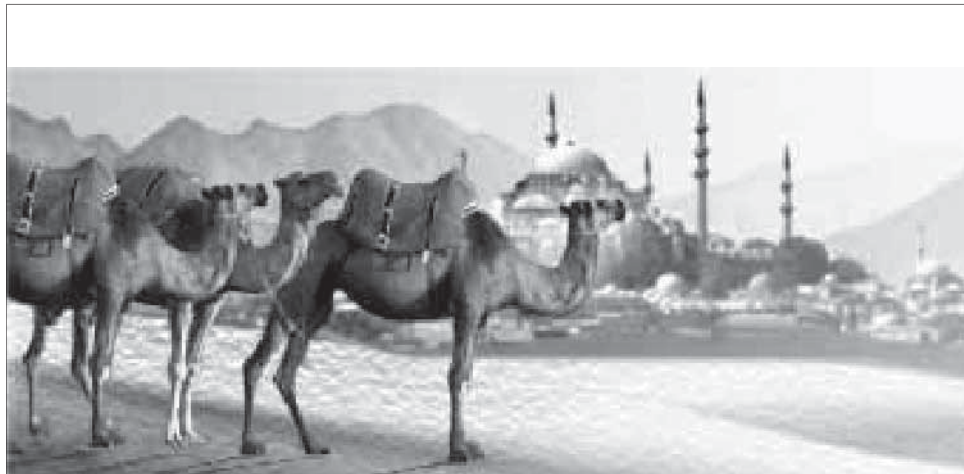
Биревге бир-нече алтын берилме герек эди, аны шо ерде бердилер. Башгъа бир араплы: «Я Мугъаммад! Сен мени аркъама ургъан эдинг», – деп давланды. Пайгамбар алайгы ссалам, мубарак аркъасын арапгъа бакъдырып: «Ма, ур!» – деди. Арап: «Я Мугъаммад! Сен магъа гелексиз заманда, ялангъач кюйде ургъан эдинг», – дегенде, пайгамбар алайгы ссалам гелегин елкесине гетерип, аркъасыны этин ачды. Арап, пайгамбарлыкъ мягъюрюн гёрюп, тез энкейип оьлдю. Шо мягъюрюню оьпмек учун этген оьзюню эдепсизлигинден гечмекни тиледи.

Шо ерде, оьзю оьлген сонг оьзюню орнунда халипа болмагъа Абубакар разияллагъу ангъуну тийишли гьргенин англагъан хыйлы сьзлер айтды. Масала: «Чинк де магъа кеп ниьмат берген гиши, малы булан да, чархы булан да магъа елдашыкъ этип, менден малын-жанын аямай юрюген гиши – Абубакар разияллагъу ангъудур. Аллагъдан башгъа ер агълюден мен дос тута бусам, Абубакарны тутар эдим», – деди. Ва гъам Абубакарны имам этип, артындан намаз къылды. Дагъы да айтды: «Мажийидге эшиклери ачылгъан мажийидни хоншулары-барыны да эшиклери бегетилсин, Абубакарны эшиги тюгюлесе; тек аны эшиги еринде ачыкъ къалсын», – деди.

Сонг пайгамбар алайгы ссалам къайтып авруп, Айшат разияллагъу ангъаны уьюнде ятды. Башгъа къатынлары да анда ятмагъа разилик бердилер. Айшат разияллагъу Таала ангъа янындан таймай, къолларын сувгъа сугъуп, бетине-башына сув тийдирип, салкъын этип, тарыкълы болгъанда артына гирип олтуртуп, жаны чыкъмагъа ювукъ болгъанда авузуна сув тамдырып – бары къуллугъун этип бек арев сакълады. Айшат разияллагъу ангъа айтды: «Аллагъ магъа пайгамбарны башгъа къатынларына бермеген артыкъ ниьматлар берди, – деди. – О да: мени уьюмде авруду, анда ятды, мен къучагъыма таяндырып сакъладым; оьлегенде аны да, мени де тюкюрюклерибизни Аллагъ къошду; мени къучагъымда, мени уьюмде, мени гьнюмде оьлдю; мени уьюмде гьнюмдю», – деген.

Пайгамбар алайгы ссалам 13 гюн авруп, гъижратны 11-нчи йылында рабиуль-аввалны 12-нчи гюню⁵², иттигюн, 63 яшында сыйлы жанын Аллагъгъа тапшурду.

Пайгамбар оьлген сонг, асгъаплар бары да шашып-адап къалдылар, кеп заман бир-лери эсден тайып йыгъылып къалдылар. Бу оьлген вакътиде Абубакар разияллагъу ангъу уьйде болмай, сонг гелип, пайгамбарны янына гирип, аны сыйлы сюегине ябылгъан дарай шаршавну гетерип, бетин ачып, бетине къапланып бир нече керен оьбюп, йылады. Сонг Абубакар къыргъа чыгъып къарагъанда, Умар разияллагъу Таала ангъу бироз эстабып, жыйылгъан бузулгъан кеп халкъгъа: «Ай халкъ! Гъар кимден пайгамбар оьлген

Нюрлю таварих

деп айтып мен эшитсем, шу къылычымы булан мен аны башын тюшюрюмнен. Ол оьлмедиле, Аллагъгъа гетди, кькге гетерилди!» – деп, къылычыны да суворуп гьрсетип тура...

Абубакар, бу гъалны гьргенде, Умаргъа: «Олтур, гъей Умар!» – деди. Умар тынгламады. Тынгламаса да, халкъ Умарны кююп, Абубакарны гьргенде агъар бакъдылар. Абубакар: «Гъей адамлар! Ким Мугъаммадгъа къуллукъ эте буса, ол билсин – Мугъаммад алайгы ссалам оьлдю. Ким Аллагъгъа къуллукъ эте буса, Аллагъ савдур, оьлме де оьлмежек!» – деп, «Ва ма Мугъаммадун илла Расулун... Афаин мата авкъутила...» деген аятны⁵³ охуду. Бу аятда пайгамбарны оьлмегенин Аллагъу Таала алдыерли малим этгенни бары да билсе де, шол пайгамбар оьлген сагъатда бузулгъанлыкъдан, Абубакар охугъунча бир адам аны эшитмеген йимик эдилер. Бу муну охугъанда, халкъ: «Бий...» деп, бары да аятны янгы эшитген йимик, къайтып-къайтып охудулар гъам бары да эстапдылар.

Умар тез къылычыны къынына сугъуп, Абубакарны артыкълыгъына мюкюр болуп, этген лакъырына гькькюнюп токътады. Ол гюн асгъаплар пайгамбар алайгы ссалам-

Ким Мугъаммадгъа къуллукъ эте буса, ол билсин – Мугъаммад алайгы ссалам оьлдю. Ким Аллагъгъа къуллукъ эте буса, Аллагъ савдур, оьлме де оьлмежек!

ны къайда гьмме герек деп ойлашдылар. Артда, «бар пайгамбарлар оьзю оьлген ерде гьмюлген» деп, Абубакар разияллагъу Таала ангъу оьзюню уьюнде гьмекни арев гьрюп, авруп ятгъан орнун гетерип тайдырып, къабурун къазып, шонда гьмдюлер. Али разияллагъу ангъу жувду; Аббас, Фазлу, бирдагъылары агъар кьмек этдилер. Къабургъа да шолар тюшюрюп салдылар.

Экинчи гюн, рабиуль-аввалны 13 явмында, арбагъече гьмюлдю. Муну булай гечикмеклиги – асгъаплар халипа салабыз деп, бу масъаланы чыгъарып, муну гъакъындан хыйлы лакъыр болуп, «кимни этейик?» деп, бу аварда къалгъан эдилер. Муну хабары артда гелер.

Пайгамбар
алайгы ссаламны
асгъаплары

Пайгамбар алайгы ссаламны савунда муслиман болуп, даим янында-къуллугъунда юрюп, елдашыкъ этип юрюгенлеге – «асгъап» деп айтыла: «елдаш» деген сьздюр. Бу асгъаплардан, оьзлер маккалы болуп, сонг пайгамбар алайгы ссалам булан Мадинагъа гъижрат этгенлеге – «мугъажир» деп айтылады. Мугъажирлени кьбю къурайыш тухумдандыр. Мадиналы асгъаплагъа – «ансар» деп айтылады.

Асгъаплар кеп буса да, белгили сыйлыларындан – «ашратун мубашшара» болуп, башгъалар болуп, бир-экилери оьрде эсгерилди. Булары барындан да артыкъ

– шол женнет булан сююнчю берилген он гишиден аввалгъы дьртю: Абубакри-Сиддикъ разияллагъу ангъу, Умар разияллагъу ангъу, Осман разияллагъу ангъу, Али разияллагъу ангъудур.

Булар бир-бирини артындан пайгамбарны орнунда халипа болдулар. Булар къайынкъардаш-гиве болуп, пайгамбаргъа къошулгъан адамлардандыр. Экиси – къайын атасы, экиси – гиведюр: Абубакар, Умар – къайын аталардыр; Осман, Али – гивелеридир. Осман разияллагъу ангъугъа – «Зи-ннурайни» деп, яни «эки нюрню эсси» деп айтылагъаны: пайгамбарны эки къызын арты-артынлдан алгъан учундур. Али разияллагъу ангъу Фатиматны алып гиве болгъанындан башгъа, пайгамбарны узукъар къардашы да дюрдюр.

Биревю уьчевю де – пайгамбаргъа йыракъ къардашлардыр. Бу дьртюсюне де – «Расуллагъы халипалары» деп айтыла. Булар оьзюню заманында да вазирали, къади-муфтилеридир болуп, гъар ишин юрю-

ГЪАМИС

Сагъа инанагъан адамгъа сен де инан, алдатагъан адамны буса, алдатма

Аллагъ Фатиматны аревлюгюнде яратгъан, магъа аны атын да къойгъан, мени атым да – Фатиматдыр; мени Аллагъ Таала Алиге Фатиматдан минг йыл алдын жутлагъан. Мен – Алиникимен» деди, – деп шу хабарны пайгамбар алайгы ссалам айтды.

4) Бир гюн Абубакаргъа: «Аллагъ Таала аввал мени нюрюмню яратып, алдында токътатып, магъа къарады. Мен Аллагъ Тааладан уялып къоркъуп терлегенде, менден дьрт тамычы тер тамды. Аввалгъы тамычдан, гъей Абубакар, сени яратды; экинчиден – Умарны, уьчюнчюден – Османны, дьртюнчюден – Алини яратды. Сизин нюрлеригиз – мени нюрюмден», – деди.

5) Дагъы да: «Мени Гъавз булагъымны⁵⁵ дьрт мяюшю болажакъ. Шоланы дьртю де шо дьрт асгъапны къолунда болажакъ. Шоланы дьртюсюн де сюймеген гиши-шондан ичмес; уьчевюн сюйсе де, къалгъан бири ичме къоймас. Барын да сюйген гиши ичер андан», – деди.

6) Дагъы да: «Абубакарны сюйген гиши – динни зретургузгъан гишидир, Умарны сюйген – гьрти-тюз елгъа тюзелген гишидир, Османны сюйген – Аллагъны нюрю булан нюрленген гишидир, Алини сюйген гиши – бир де уьзюлмежек инамлы бек йипге илинген гишидир», – деди.

Пайгамбар алайгы
ссалам оьлген сонг халипа
салмакъны баяны

Пайгамбар оьлген сонг, гьмюлме де гьмюлгюнче, бирлери – «Ким халипа болур?» деп – бу аварда гиришдилер. Бу вакътиде Али, Аббас, дагъы да бир-эки асгъаплар да, уьй-агълюлери де гьзьяшларын тьге туруп, пайгамбарны гъазирлеп, жувуп, гьбинлеп, аны къайгысында эдилер. Абубакар да буланы уьстюнде, ари-бери чабып, «не герек?» «не тарыкъ?» деп айланады.

Булар бу гъалда туракенчин, мадиналы эки табун ансарлар оьзлени башчыларындан – хазраж табундан Ибаданы уланы Саьдуну, авс табундан Гъазирни уланы Асидни – халипа болмагъа тийишли гьрюп сайламакъда эдилер. Сонг Саьду ансарлагъа: «Ай ансарланы жамааты! Дин ислам учун сиз этген кьмек-гьюнер йимик арапланы бир табуну да этмеген. Пайгамбар алайгы ссалам 13 йыл Маккада динге чакъыргъанда, бек аз адам имангъа гелди. Сонг гьчюп асгъабалары да булан ичибизге гелдилер, алагъа ер бердик, душманларына къаршы туруп дав этдик; гъар балагъдан сакълап, капир араплар булан къазават этип, муслиман динни яймагъа себеп болдукъ; къаныбыз тьгюлдю, жаныбыз къурбан болду; пайгамбарны да, асгъапланы да сакъламакъны, дав булан динни сыйлы-оьр этмекни Аллагъу Таала бизге насип этди. Пайгамбарыбыз ансарлардан рази болуп оьлдю. Алай болгъанда, пайгамбардан сонг халипалыкъ-гъакимлик бизге тийишлидир. Сьзюгюзде къатты туруп, халипаны бизден салагъан кюй этигиз», – деди.

Сонг жамаат бу сьзлени эшитгенде, хазражлар Саьдугъа: «Сьзюнг гъакъдыр, гьрти айтасан. Бизин халипабыз сенсен, я Саьду!» – дедилер. ►► 7

6 ◀◀ Амма авс табун бугъар рази болмадылар. Неге? Бу эки табун даим де бир-биринден оър болма суюп яшай эдилер. Бу авслар да алардан башга болуп оъзлени башчысы Асидни янына жыйылдылар.

Маккадан гелген къурайыш мугъажирлер бу заманда ёкъ эдилер. Булар чы нечик де аланы бирине де рази болмажагы белгили эди. Неге? Бу къурайыш къавум бурундан берли 360 табун араплага баш болуп, оъзлени уллу гёре туруп гелген эдилер. Мадина халкыны чы – «сабанчылар» деп, шайлы адамлыкдан, йигитлик-эркекликден кеп тёбен даражада гысап этдилер. Эгер халипа ансарлардан буса да, къурайыш мугъажирлери алага мутъ болмажагы ачыкъ эди.

Сонг дагы да мугъажирлер де гелип, шайлы жыйын болуп, бу халипа салаган мажлис янгыдан къурулду. Тек мунда Абубакар, Умар, Убайдат гелип битмеген эдилер. Мажлисдегилер сёйлешип, хазражлар авсланы терсине, авслар да аланы терсине, мугъажирлер о эки де табунну терсине сёйлешип, уллу лакъыр болуп тураганда, бу хабарны эшитип, баягы Абубакарлар учыюсу де буланы янына гирип гелдилер.

Бу уьч сыйлы гиши бирче гелгенде, халкъ, пайгамбар тирилип гелген йимик гёрюп суюнюп, буланы маслагатына къарадылар. Буса да ансарлардан бири эретуруп айтды: «Биз – пайгамбарны ансарларыбыз, муслиман дин учун гъазир асгерибиз. Ай мугъажирлер, сиз сонг уьстюбюзге гелген гелгинчилерсиз. Гъакимлик-бийлик – бизин гъакыбыздыр. Пайгамбар алайгы ссалам онг янында Абубакарны, сол ягында Умарны олтуртуп, – сиз мени онг-сол билеклерим-кълларымсыз – дей, Абу-Убайдатны тувра алдында олтуртуп, – сен мени уьмметимни аминисен – дей эди!» – деди.

Абубакар разияллагу ангъу сёзге башлап: «Ай жамаат! Бу уьммет алдын ташдан-агъачдан этилген хачлага къллу къуладилер. Буланы гъак динге чакъырмага Аллагъ пайгамбар йиберди. Мугъажирлер башлап иман салды, агъар кёмек болуп, къайгысына ортакъ болдулар. Барындан да бийлик – алага тийишлидир. Алардан сонг, гъей ансарлар, дин ислам якъдан артыкълык-сыйлылык – сизинкидир. Тек башга арапла бурундан берли къурайышлагъа табиъ болуп адат тутганлар, шолар тухумлукъ якъдан да артыкъ сыйлыдыр. Агъар гёре, бизден халипа (амир) болсун, сиз де вазирлер болурсуз; гъар зат, гъар маслагат сизин булан болур, сизсиз бир иш гёрюлмес», – деди...

Ансарлар бираз ойлашып туруп: «Сизден бир, бизден бир халипа болса ярамасмы?» – дедилер. Умар разияллагу ангъу: «Эки кылыч бир кынгъа сыймас», – деди.

Сонг, ансар ягындан бираз лакъыр узун болма башлагъанда, Убайдат: «Ай ансарлар! Аввал дин исламга кёмек берген сиз болдугъуз, энди ишни бузаган сиз болмагъа ярармы?» – деди. Шо заманда Абубакар эретуруп, Умарны да, Убайданы да гёрсепти: «Шу эки къурайышлыны бирин халипа этигиз!» – деди. Булар экевю де бирче: «Пайгамбар алга чыгъарган бир сыйлы гишини алдына биз чыгып болмасбыз», – дедилер. Шоссагъат ансарлар да, бары да рази болуп, Абубакарны халипа этип, аны кълун алып йибердилер.

50. Мажийид – межит.
51. Минбар – минара, минара.
52. Пайхаммар с-м гечинген гюню, миляди тархга гёре гысап этгенде, 632-нчи йылы 8-нчи июнуна геле.
53. Сыйлы Къуръанда: сура 3 «Ал Имран», аят 138 (144). Бу аятны маънасы: «Мугъаммад – янгыз элчи пайхаммар. Ондан альякъда йиберилген бир замангы пайхаммарлар ёкъ энни. Ол да оьлсе яда буса оьлтюрюлсе, сиз артга кыйтажакъмысыз? Кимлер гери кыйтса да, бир зарал да болмас шондан Аллагъга: тек Аллагъ олайлага тийишлисин этер».
54. Гъажжатул-вадаъ – савболлашыв (демек, лап ахырынчылай барган) гъаж.
55. Гъавз булакъ – женнетдеги Кавсар булакъ.
56. Учыюсу де: Абубакар, Умар, Убайдат.

Гъазирлеген Гь. ОРАЗАЕВ
(Давами гелеген номерде)

БИЛМЕ ГЕРЕК

Сайит-афанди аль-Чиркави

Башы алдагы номерлерде

О, Аллагъ! Сагъа биз баш иебиз

(«Аль-Фатигъа» сураны дёртюнчю аятыны маънасы)

«О, Аллагъ! Сагъа биз баш иебиз, дагы биревге де. Ибадат этивде де, оъзге ишлерде де Сенден кёмек тилейбиз».

«О, Аллагъ! Сагъа биз баш иебиз, дагы биревге» де деген сёзлени маънасын

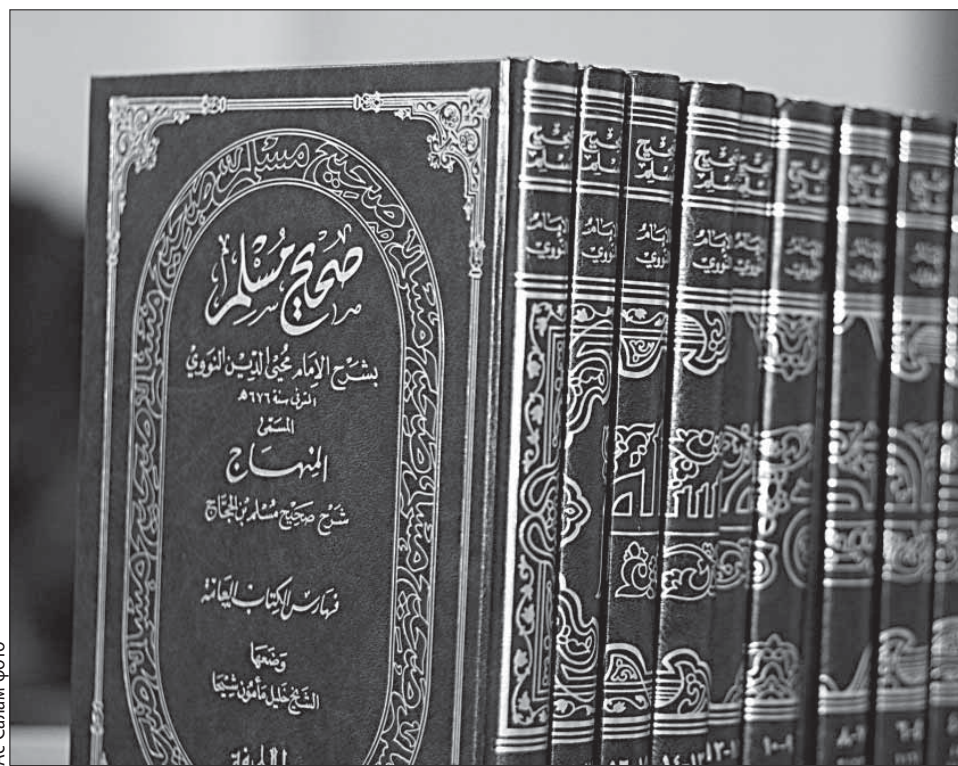
гъалда кылынган намаз жаны ёкъ къаркъара йимик.

Натижа: намазны Аллагъ булан къабул этивю, шо саялы берилеген савгъаты шону кылаганда сакъланаган хузурдан гъасил бола.

Намазны хузурну болдуруп кылмагъа, бары да шартланы ва арканланы сакълап кылмагъа бизге Аллагъ кёмек этсин, намазыбызны бетлеп, бетибизге урмакъдан Аллагъ сакъласын.

Янгызлыкъда да намаз кылагъан гиши «Аль-Фатигъа» сураны охуйганда (демек, оърде айтылган аятны) «...биз

Къуръангъа гёре яшама башлайыкъ

Ас-Салам-фото

булай англама герек: къл билмеге тарыкъ, Аллагъ ону башга зат учун тююл, Оъзюне къллу къуладилер этсин учун яратган ва кълуну даражасы тёбенде, ол бир зат билмей, ол мискинликде, ол Машгур, Къудратлы бир Аллагъга баш ие, баш иймеге дагы бирев де лайыкълы тююл. Аллагъны оър этивню маънасы Огъар таби болувда, Огъар ибадат этивде, неге тююл Яратгъаныбызны янгыз Огъар баш ийивден таба англама, билме, сезме бола.

Эгер намаз кылагъан гиши «Аль-Фатигъа» сураны охуйганда: «О, Аллагъ! Сагъа биз баш иебиз ва Сенден кёмек тилейбиз» деген сёзлени айтаганда, дюньялыкълы гъакъында ойлаша буса, яни ону юреги Аллагъдан йиракъда буса, не болур дагы? Аллагъ огъар: «Сен ялган айтасан», – деп, жавап бережек.

Намазны да не пайдасы болсун, эгер бу аятны охуйганда да намаз кылагъан гиши юрегин Аллагъга бакъдырмаса, айтаган сёзлерини маънасын сезмесе, демек, хузур деген гъалда болмаса? Намаз кылагъанда, дагы болмаса, намаз кылма гиришегенде ва бу аятны охуйганда хузур деген гъалда болмагъа тарыкъ. Дин къардашлар, бугъар айрыча агъамиятыгъыны бакъдырыгъыз.

Адамны сав деп санамакъ учун янгыз бары да санлар булангы къаркъара болган булан болмай, жаны да болма тарыкъ. Шо кюйде намаз учун да ону бары да шартларын кютген булан битип къалмай. Хузурсуз, юреги Аллагъга бакъмагъан

ГЪАМИС

Бары да яман ишлени башы – бу дюньялыкълы сюегенликден бола

анда, инсан янгызлыкъда буса да «мен» дегенни орнунда «биз» деп айтып, оъзюню санларын гысапга ала.

Сонг да, адамны напсы – бу дюньягъа байланган, бу дюньягъа къллу къуладилер ва ону ативлюгюнден кеп ала. Ругъ буса, Аллагъга ювукъ болмагъа къарай, Аллагъга ювукъ болмакъ учун ибадат да эте.

Сира буса (яшыртган ян демек, яни инсанни малайиклер ва жанлар булан байлавлу инче бюртюгю) янгыз Аллагъ булан байлавлу, о янгыз Аллагъга ибадат эте, шо ибадатны да оъзге затлага байлавлу этмей ругъ ва напс йимик.

Аллагъ оъзюню къллларына рагъмулукъ тийдиргенде, яни исламны ёлуна тююн-дюрюп ва намаз кылагъанлардан этип, Ол намазны оъзю учун да, къллу учун да бёлген. Ол булай деген (маънасы): «Аль-Фатигъа» сураны биринчи янында къл Магъа макътав эте – шо мени учун. Экинчи яртысында къл тилей, ял бара – шо къл учун. Мени кълума – тилегенине гёре болур».

Ким Магъа бармакъ чакъы ювукъ болса, мен огъар кълуну оьлчевюне ювукъ болурман

Аллагъ: «...Мени кълума – тилегенине гёре болур» деген сонг, тилевюню биринчи яртысында къл Аллагъга Огъар тийишли макътав этип, Огъар ювукъ болганда, «Аль-Фатигъаны» экинчи яртысын охуйганда, Яратгъаныбыз да кълума ювукъ бола. Неге десе, ол булай деген (маънасы): «Ким Магъа бармакъ чакъы ювукъ болса, мен огъар кълуну оьлчевюне ювукъ болурман».

Бу кюйде Аллагъ кълун оъзю Бир экенин англагъанлыкълыню нюрюне элте, напсыны, юрегини, ругъуну къарангылыгын-дан чыгъартып. Сонг адамны къаркъарасы тазаланып, нюр явуп Аллагъга гъакъ герти инаныв уяна. Алда баш иеген затлардан арчыланып, шоланы къллуп, шариатгъа, ону лап таза кълуне гёре юрюме башлай ва бары да бирче: «О, Аллагъ! Сагъа биз баш иебиз ва Сенден кёмек излейбиз», – дей. Натижа: адам оьрлюкळेге етмес, эгер оъзюню напсын, юрегин, ругъун тазаламай туруп.

Дин къардашларым, оърде айтылагъан кюйде биз намаз кылып боларбызмы деп инамсызлыкъ этмеге тюшмей. Айтылган кюйде намаз кылып болагъанлары артына тюшмеге сама къарамагъа герек. Пайхаммарыбыз да ﷺ булай деп уйирете гетген: «Билим топлагъыз бешикден башлап къабургъа ерли». Гъар гюнлюк баш намазны камиллешдиривден алда башга не затга бакъдырарбыз дагы гочюбюзюне де, къасткълылывыбузну да? Пайхаммарны ﷺ гъадисинде булай айтылагъан: «Намаз – исламны кюрчюсю». Намазын мекенли кюйде этмеге къарайган гиши билим алмагъа талпынаган да бола.

Аллагъ гъар бусурманни билим алма сюегенлерден этсин, неге тююл шолай къасткълылы булан оьлюп гетген адам шагит деп санала.

СОРАВ-ЖАВАП

– Шайхдан къуллукъ да алып, шону этмей къойса, гюнагъ боламы?

– Къуллукъ алган сонг шону къоймай юрютмеге тарыкъ, гъатта къойганларын тѐлеп этме де тарыкъ. Къуллукъну этмей къоймакъ балагълар гелтирме бола деп де айтыла. Шо саялы къуллукъ алганча алдын яхшы ойлаша тарыкъ ва къуллукъ алып ташлагъанча, алмагъан да къолай.

– Намаз этеген къатынгишиге тырнакъ бояма яраймы, ягъынма яраймы?

– Бу соравлагъа жавап кѐп керенлер бергенбиз, гъали де такрарлайбыз: тырнакъ боявда да, ягъынывда да гери урув ёкъ. Амма намаз жувунагъанда тырнакъларда лак болмагъа герекмейгенни билме тарыкъ. Ягъынагъанда да эрине ярамакъ учун мурат болма тарыкъ, ятлар учун ягъыныв гери урула.

– Къызъаш улангъа къараса, гюнагъ дей, амма бугюн кѐплер телефондан сѐйлей, ёлугъа, къучакълаша ва башгъа пис ишлер юрюте. Шолагъа шо ишлер саялы не балагълар йиберижек?

– Бу бары да ишлер саялы бу дюнъяда шариат талап этеген кюйде жавап бермеге герек ва гъариси учун озъ жаза да бар, тек гъалиги яшавубузда этген гюнагъларыбыз учун жавап бермесек (шариат ёкъ саялы), жавап ахыратда берилежек.

– Къызын гелешгенче ва шогъар шеклене бусанг, истихар этмеге яраймы?

– Шекленегенде истихар этмеге ярай, шондан берекет де арта деп айтыла.

– «Ассалам» газетде дуалар язгъанны сюер эдик.

– Аллагъ буюрса, гележек номерлерден тутуп гъар гюн тюрюл-тюрюл гезиклерде охулагъан дуаланы язмагъа хыялыбыз бар.

– Намаз къылагъанлагъа бизин ва тыш уылкелли сарынларына тынгламагъа яраймы?

– Озокъда, ибадат этеген, муъмин адамлар шолой сарын тынглавардан сакъланса яхшы, неге тюгюл шолар шайтандан деп санала. Гъатта бир де бажарылмай деп айта бусагъыз, бола туруп шоланы аз этмеге сама къарамагъа тарыкъ. Ибадатгъа берилеген заманы артдырмагъа яхшы.

– Намаздан яда оразадан борчу бар адамгъа межитде намаз чакъырма ярамай деп айталар. Шо гертими?

– Тюгюл, шолой деп бир ерде де айтылмай.

– Къаматны сѐзлерин тюз айтмай бусам, магъа шогъар чакъырма яраймы?

– Къаматны чакъырмагъа борч тюгюл ва шо саялы янгылыш булан чакъыргынча, чакъырмагъан къолай. Тюз охумагъа къасткъылса, дагъы да яхшы болур.

– Мени тѐлев намазларым бар тура, ратибат намазлар къылмагъа яраймы?

– Ярай.

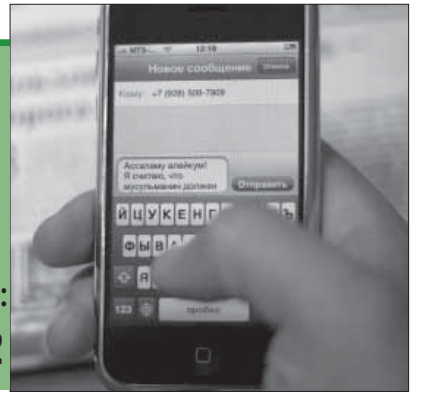
МОБИЛЬНЫЙ БАЙЛАВЛУКЪ

Аявлу охувчулар, янгы рубрикабызгъа SMS-лер геле.

Тюнде шоланы беребиз.

Гележекде де шу номерге язмагъа боласыз:

8988-296-94-22

– Мен кѐп сюеген адамым булан эрге чыкъмай, гебин къыйып къойсакъ, шо гюнагъмы?

– Гебин къыйып уйленив бола чы, той этсе де, эмесе де яни гебин къыйылган сонг, эрге чыкъган боласан ва мунда гюнагъ ёкъ.

– Январь айдагъы газет чыкъгъанмы – чыкъмагъанмы?

– Озокъда, чыкъган, тек шо яда озъге газетлер гелмеген буса, шоланы етишдирегенлерден талап этигиз. Шу номерге де сѐйлеме боласыз: 914-222.

– Намаздан яда оразадан борчу бар адамгъа къурманлыкъ соягъанда такбир охума ярамай деп айтыла. Шо гертими?

– Тюгюл, шолой деп бир ерде де айтылмай.

– Сивак тартагъанда биревлер иелип тизинден туруп тарталар, башгъалары чонкъайып яда эретуруп тарталар. Шо гъакъда алимлери не айта?

– Намаз къылгынча алдын сивак тартагъанда бир тизине туруп тартма герек. Эртен уянгъанда, ашап битгенде ва озъге заманларда сивакны эретургъан кюйде де тартма ярай.

РУЗНАМА

АПРЕЛЬ (РАБИ-УЛЬ АХИР)

Дни	Утренний Ас-СубхI	Восход	Обеденный Аз-Зугър	Послеобеден. Аль-Гаср	Вечерний Аль-Магъриб	Ночной Аль-Гишаъ
1	3.50	5.29	12.00	15.27	18.18	19.44
2	3.48	5.27	12.00	15.27	18.19	19.46
4	3.44	5.23	12.00	15.28	18.21	19.49
6	3.40	5.19	12.00	15.29	18.23	19.52
8	3.36	5.16	12.00	15.30	18.26	19.55
10	3.32	5.12	12.00	15.31	18.28	19.57
12	3.28	5.09	12.00	15.32	18.31	20.00
14	3.22	5.05	12.00	15.33	18.34	20.04
16	3.18	5.01	12.00	15.33	18.36	20.07
18	3.13	4.58	12.00	15.34	18.38	20.10
20	3.10	4.56	12.00	15.35	18.40	20.13
22	3.05	4.53	12.00	15.35	18.42	20.15
24	3.01	4.50	12.00	15.36	18.44	20.19
26	2.57	4.49	12.00	15.38	18.47	20.23
28	2.52	4.44	12.00	15.38	18.49	20.26
30	2.49	4.42	12.00	15.39	18.51	20.29

Ас-Салам-фото

– Гъали биз барыбыз да гѐрюп турагъан кюйде, бир-бирлер къазават этебиз, шагъит болуп олебиз дей. Шо къазаватгъа саналамы, шонда оьлгенлер шагъитлерми яда буса, бизин арабыздагъы питне яйывму?

– Къазаватны билдирмек учун айрыча хас шартлар болма герек. Масала, къазаватны бусурманланы башчысы билдирмеге герек, бусурманланы яшавуна къоркъунчулукъ тувулунма тарыкъ ва шолой башгъалары. Амма, гъалиги алимлери айтагъан кюйде, къазават билдирмекни шартлары ёкъ.

Шо саялы озъ-озъон де, айланадагъы гюнагъсызланы да оьлтюрювлер сыйлы дав болуп болмай, шолой оьлгенлер шагъитлер де тюгюл.

Учредитель

Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет

Председатель редакционного совета муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Мухаммадханафи-хаджи ГАМЗАТОВ

Редактор

Азиз МИЧИГИШЕВ

Компьютерная группа

Асият ХАНОВА
Ахмед МАГОМЕДОВ
Гульнара АБДУЛАЕВА

Менеджер

Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по ЮФО (г. Ростов-на-Дону).

Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 10-6401 от 15 декабря 2006 г.

Индекс 51325

При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».

Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.

Заказ № _____

Сдано в печать 25 март 2009 г.
Тираж 3700 экз.

Адрес редакции

367015, РД, г. Махачкала,
ул. М. Ярагского, 128.
Тел.: (8722) 61-00-64.

По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам:
по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24
по г. Махачкале — (8722) 914-222.

E-mail: info@assalam.ru;
www.assalam.ru